

Irena BAČLIJA

Henry Back, Gunnar Gjelstrup,
Marit Helgesen, Folke Johansson,
Jan Erling Klausen

**Urban Political Decentralisation:
Six Scandinavian Cities**

VS Verlag, Wiesbaden 2005, str. 179, \$
55.00 (ISBN: 3-8100-4068-1)

Velika mesta in metropole so pomemben člen pri proučevanju in razumevanju vpliva globalizacije na ekonomijo in družbo. Mesta so podvržena močnim centrifugalnim silam, ki ustvarjajo nenehen tok dnevnih migracij, finančnih tokov, prenaseljenosti, onesnaževanja ter nenazadnje bivanja velikega števila ljudi - državljanov na relativno majhnem prostoru. Ker večina prebivalcev Evropske unije živi v urbanih okoljih, je raziskovanje in nenehno razvijanje ter izboljševanje politične participacije prebivalcev v teh okoljih ključnega pomena za učinkovito delovanje in sam obstoj mest. Kljub izredno netradicionalni obliki ne gre namreč pozabiti, da so tudi mesta lokalna okolja in da imajo prebivalci tega okolja prav tako pravico sooblikovati lokalne politike javnega pomena, kar pa je ravno zaradi narave mest mnogo težje doseči.

Izhodišče monografije *Urban political decentralisation* je ravno iskanje idealno-tipskega modela politične participacije v velikih mestih na študiji primerov skandinavskih mest. Back s sodelavci je na podlagi vzporednih, neodvisnih analiz, ki so se na to temo od leta 2000 izdelovale na raznih institucijah v Skandinaviji, združil pridobljene rezultate ter s komparativno analizo poizkušal razširiti do tedaj pridobljene podatke v sklop izsledkov, ki omogočajo temeljit vpo-

gled v področje urbane politične decentralizacije v državah, ki so tradicionalno veljale in še veljajo za tiste z najbolj razvito lokalno demokracijo na svetu.

Predmet proučevanja so København (Danska), Bergen in Oslo (Norveška) ter Göteborg, Malmö in Stockholm (Švedska). V teh velikih skandinavskih mestih se je namreč že od 80 let dalje pospešeno izvajala reforma decentralizacije in politične participacije, kar je rezultiralo v »deljenju«
mest na t. i. *urban districts* ali *urbana okrožja*. Glede na zgodovinske, geografske, družbene in politične posebnosti so te delitve nastajale ločeno in precej različno; v Stockholmu je bilo ustanovljenih 18 okrožij, v Køpenhagenu 4, Göteborgu 21, Bergnu 8, Malmöju 10 in v Oslu 25. Poleg tega, da se razlikuje že samo število subobčinskih delov, pa se še večje razlike pokažejo v oblikah volitev v okrožna predstavniška telesa (*urban district councils*), vlogo teh teles, naloge, ki jih je nanje prenesla mestna občina ter nenazadnje uspešnost delovanja in sodelovanja s prebivalci okrožij, katerih najožje interese tudi predstavljajo.

Med demokratične izboljšave, ki naj bi jih decentralizacija večjih mest prinesla, sodi predvsem večja politična participacija, ki so ji avtorji knjige pridali privednik urbana, predvsem zaradi njene specifičnosti. Cilji urbane politične decentralizacije so povečanje učinkovitosti demokratizacije, zagotavljanje boljših javnih lokalnih služb, višja kakovost storitev ter povečanje učinkovitosti občinske uprave. Back in sodelavci so, da bi ocenili uspešnost doseženih ciljev urbane politične decentralizacije, analizirali več aspektov delovanja političnih in družbenih akterjev po uvedbi urbanih okrožij. Za vsako od naštetih mest posebej so

analizirali institucionalno strukturo, statute in druge pravne akte, ki urejajo področje decentralizacije in prenos nalog, politične akterje v svetih urbanih okrožjih, oblike volitev v svete, financiranje ter pristojnosti okrožij, participacijo občanov pri »okrožni« politiki itd.

Implementacija sublokalnih političnih teles, kot so *okrožni sveti* (ali, kot so jih poimenovali v Mestni občini Ljubljana, *sveti četrtnih skupnosti* ali *četrtni sveti*) je dejanski poskus, kako poiskati rahlo ravnotežje med integracijo ter lokalno diferenciacijo. Nadaljnja členitev velikih občin ne pomeni tudi drobitve občin, nasprotno, občina kot taka ostaja »cela«, le njeni ožji deli poskušajo poiskati tesnejšo in učinkovitejše sodelovanje z občani. Tako ni docela predpisano, kakšno funkcijo naj ta telesa oziroma te lokalne enote prevzamejo. Od primera do primera (pogosto tudi znotraj iste države, saj je od vsake lokalne skupnosti posebej odvisno, katere naloge bo prenesla na svoje ožje dele) je namreč odvisno, kakšne naloge in kakšno celotno vlogo bodo ta telesa prevzela. Ponekod funkcionirajo le kot posvetovalna telesa, ki nimajo pravice odločanja, drugod pa prevzemajo večji del nalog občinske uprave in se zanje odmeri kar tričetrletnega občinskega proračuna. Sublokalna politična telesa predstavljajo obliko politične decentralizacije, saj se odločevalski procesi prenesejo na nižjo raven. Lahko pa se hkrati (ni pa to nujno) izvaja tudi administrativna decentralizacija, ki omogoča prenos občinskih servisov na nižje nivoje.

Back in sodelavci se v knjigi naslanjajo na raziskavo znotraj sublokalnih političnih teles, hkrati pa zanemarjajo ostale oblike politične participacije na lokalni ravni, čeprav je še posebej na najnižjih

ravnih bolj izrazito srečevanje z neposrednimi oblikami participacije. Posebej skrbno obravnavajo lokalne politike ter njihovo delovanje in odnos do sublokalnih svetov, v katerih delujejo. Predvidevajo, da je v času, ki je potreben za ukošenjenje urbanih okrožij v njihovo okolje, pomemben predvsem odnos sublokalnih politikov do njihovega dela in do telesa, znotraj katerega delujejo. Glede na relativno negativen odziv javnosti do urbanih okrožij in do reforme lokalne demokratizacije, naj bi stranke namenoma nastavljale na ta mesta osebe s izrazito pozitivnim predznakom do omenjene reforme, saj bi se le-tako sistem dolgoročno tudi obnesel in zaživel. Tukaj avtorji zanemarijo veliko vlogo, ki jo imajo v političnem življenju interesne skupine in organizacije, ki so dovolj specifične in prilagojene okolju, iz katerega izhajajo, da se lažje identificirajo z lokalnim prebivalstvom kot politične stranke, ki so vpete v ideološke poglede in koncepte. V knjigi je tako le del petega poglavja namenjen obravnavi sodelovanja med lokalnimi politiki in interesnimi skupinami, pri čemer raziskovalci ugotavljajo, da je kontaktiranje med obema akterjema v upadu.

Še pomembnejši pa je kontakt med lokalnimi politiki in lokalnim prebivalstvom. V tem okviru je pomembna *potreba* občana po kontaktu ter *pogoji* za vzpostavitev le-tega. Potreba občana po kontaktu je neposredno povezana z nalogami in pooblastili, ki jih lokalni svet ima. Glede na to, da je glavni kazalec nalog, ki jih lokalni svet ima, velikost proračunskega kolača, ki mu je odmerjen s strani občinskega sveta, lahko zaključimo, da večji proračun sublokalne enote rezultira v večjih potrebah po kontaktiranju z občani. Poleg tega moramo tudi

upoštevati usluge, ki jih sublokalno telo nudi, in ali zahtevajo neposredno komunikacijo s prebivalci.

Hkrati je potrebno tudi upoštevati, kakšni so pogoji za vzpostavitev kontakta. Avtorji so za vrednost merjenja pogojev izbrali faktor število prebivalcev na lokalnega politika. Obravnavana mesta so tako lahko razdelili v dve skupini: Bergen, Göteborg in Stockholm z več kot 2.000 prebivalcev na lokalnega politika ter Kopenhagen, Malmö in Oslo s 1.300–1.600 prebivalci na lokalnega politika. Pričakovali bi, da je komunikacija v mestih, kjer je manj prebivalcev na lokalnega politika pogostejša kot v tistih z višjo gostoto. Izsledki pa pokažejo, da gostota prebivalcev ni povezana s tem, kako pogosti so stiki med obema akterjema, saj je število stikov najvišje v Stockholmu, sledi pa Oslo (ki naj bi sicer imelo najvišje število stikov).

Glede na to, da se avtorji bolj posvečajo posredni participaciji znotraj sublokalnih enot, se še posebej natančno lotijo analize volitev v »četrtne svete«. Volitve v omenjenih mestih so neposredne ali pa posredne. V nekaterih mestih sublokalne politike namreč nastavlja Mestni svet. Glede na pridobljene podatke lahko zaključimo, da ima oblika volilnega sistema velik vpliv na sodelovanje in komunikacijo z občani, saj je odstotek stikov višji v mestih, kjer so sublokalni politiki neposredno izvoljeni.

Vprašanje pa je, ali ima reforma *urbanih okrožij* potencial za izboljšanje demokracije v urbanem političnem življenju? Izhodišča za demokratične izboljšave v mestih so bila podobna. V Kopenhagnu so si lokalne avtoritete zadale cilj, da bodo novoustanovljeni *četrtni sveti*: »*utrdili in poglobili vpliv občanov, povečali potencial medosebnih odnosov med*

občani in politiki, povečali participacijo na lokalnih volitvah in povečali občutek identifikacije občanov z urbanim okrožjem.« (str. 53).

Uvedba sublokalnih političnih teles torej sloni na predpostavki, da je možno z decentralizacijo političnih odločitev in finančnih virov na omejenem teritorialnem prostoru znotraj večjega mesta hkrati izboljšati demokratičnost, zagotoviti usluge in učinkovitost. Kljub zgoraj omenjeni, relativno idealistično zasnovani predpostavki, pa avtorji ugotavljajo, da: »*Sublokalna politična telesa niso povečala učinkovitosti zgolj s svojo lastno učinkovitostjo niti niso povečala demokratizacijo z izboljševanjem le-te, temveč so to storila z implementacijo specifičnih izboljšav za lokalno prebivalstvo po načelu »javna uprava po meri«* (str. 154) ter da »*Obstajajo indikacije, da so lokalni politiki vzpostavili tesnejše stike z lokalnim prebivalstvom. Prav tako obstajajo primeri pozitivnega razvoja lokalnih javnih služb. Vendar je razsodba opravljenih analiz jasna: število stikov z lokalnimi politiki je po mnenju lokalnega prebivalstva upadlo, odnos do reforme decentralizacije in njenih nosilcev je odklonilen. (...) [Z]a urbano politično decentralizacijo v Skandinaviji v njeni trenutni obliki je prihodnost temna.*« (str. 172).

Spremljanje in sprotno analiziranje implementacije sistemov, ki vpeljujejo nove oblike politične decentralizacije, je nedvomno izrednega pomena. Ti procesi so aktualni, pogosto konceptualno nedodelani in inovativni. Back s sodelavci se je nedvomno lotil široko zastavljenege projekta, ki pa ga je, žal, preveč usmeril iz kvalitativne primerjalne analize v kvantitativno. Kljub temu, da tudi sam posveča metodologiji celotno poglavje,

v katerem se jasno zaveda problematike majhnega števila obravnavanih enot (small-n problem), lahko pogrešamo podrobnejše vpogled v nekatere specifične posameznega mesta ter se pogosto izgubimo v množici kvantitativnih podatkov, ki nam tudi zaradi ločeno opravljenih analiz, ki niso bile standardizirane, bolj malo povedo.

Simona BEZJAK

Étienne Balibar

We, the People of Europe?: Reflections on Transnational Citizenship.

Princeton University Press, Princeton

2004, str. 291, \$ 17.95

(ISBN: 0-691-08990-6)

We, the People of Europe je manjša priredba francoskega izvirnika *Nous, citoyens d'Europe: Les Frontières, l'État, le peuple* iz leta 2001. V knjigi je zbranih enajst člankov, predavanj ter esejev, ki odpirajo široko paleto aktualnih vprašanj. Knjiga ponuja svojevrsten vpogled v način razmišljanja o procesu evropskega združevanja, ki pa nikakor ne ostaja vezan izključno na Evropsko unijo (EU), ampak se z njim danes soočamo na različnih koncih sveta.

Metoda, ki jo je avtor izbral, je klinična, kar pomeni, da je pod drobnogled vzela temeljne kategorije in koncepte (meje, teritorij, država, skupnost, državljanstvo, suverenost, pravice) ter ugotavljal njihovo omejeno aplikabilnost oziroma celo neustreznost v času novih družbeno-političnih entitet. Za Balibarja EU pomeni priložnost, da slednje ponovno premislimo ter morda tudi kaj izumimo

na novo. Prepričan je celo, da nekateri koncepti, ki so oblikovali predstavo in prakso moderne politike, niso le zastareli, temveč tudi škodljivi, in jih je zato treba reartikulirati ter postaviti na nove temelje.

Ključno vprašanje, ki ga izpostavlja ta knjiga, je, kako reartikulirati odnos med socialno, ekonomsko in politično pripadnostjo onkraj nacije oziroma nacionalne države. Kako je mogoča Evropa kot demokratična transnacionalna politična skupnost? Balibar trdi, da je to mogoče z oblikovanjem političnega življenja »ljudstva v Evropi«, ki ga poskuša definirati preko rekonceptualizacije treh ključnih, z idejo ljudstva povezanih zgodovinskih institucij: meje, suverenosti ljudstva in državljanstva.

Knjiga se začne z diskusijo o mejah. V prvem, predvsem pa v šestem poglavju, beremo o spremembah lokacij in pravnopolitičnih funkcijah mej. Meje za Balibarja namreč niso naravne, ampak zgodovinske institucije, ki se spreminjajo. Od začetka evropske moderne oziroma od oblikovanja teritorialnih držav dalje, je meja določala polje suverenosti, predstavljala je obod, kjer se konča ena suverenost in začne druga, kjer se konča en zakon in začne veljati drugi, kjer se konča ena skupnost in se začne druga. Na začetku enainvajsetega stoletja pa meje novih družbenopolitičnih entitet več niso postavljene na zunanji meji teritorija, temveč so razpršene vsepovsod, kjerkoli se dogaja in je kontrolirano gibanje informacij, ljudi in stvari. Meje so se premaknile iz roba teritorija v sam center političnega prostora, zato ne morejo več predstavljati razdelitve med zunanostjo in notranostjo, med, po schmittovsko rečeno, prijateljem in sovražnikom, torej med distinkcijo, ki je omogo-